

Sanning och konsekvens: En logikers perspektiv

Fredrik Engström

Göteborgs universitet

2026-04-19

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

» Ordbokens definition

Sanning

1. yttrande eller tanke som överensstämmer med verkligheten

Konsekvens

1. (naturlig) följd av viss handling, visst förlopp eller dylikt
2. motsägelsefritt sammanhang

Källa: Svensk ordbok

» Användning i praktiken

Vilka ord förekommer tillsammans med “sanning” i nyhetstexter?

1. *tala* sanning
2. sanning *med modifikation*
3. *berätta* sanning
4. *obekväm* sanning

⋮

Källa:

» Introspektion och exempel

Jag står upp.

- * **Kontingent sanning:** Beror på hur världen är beskaffad.

Om jag står upp så sitter jag inte ner.

- * **Nödvändig sanning:** Måste vara sant. Men beror på ordens betydelser.

Antingen står jag upp eller så står jag inte upp.

- * **Logisk sanning:** Sann på grund av sin logiska form: $P \vee \neg P$.

Någon är sådan att om hen står upp så står alla upp.

» Varför är $A \rightarrow B$ sann om A är falsk?

För alla naturliga tal n : om n är delbart med 4 så är det jämnt.

- * $\forall n$ (“ n delbart med 4” $\rightarrow$ “ n jämnt”)
- * Sätt $n = 3$:
  - * “3 delbart med 4” $\rightarrow$ “3 jämnt”
  - * falskt $\rightarrow$ falskt
- * Sätt $n = 2$:
  - * “2 delbart med 4” $\rightarrow$ “2 jämnt”
  - * falskt $\rightarrow$ sant

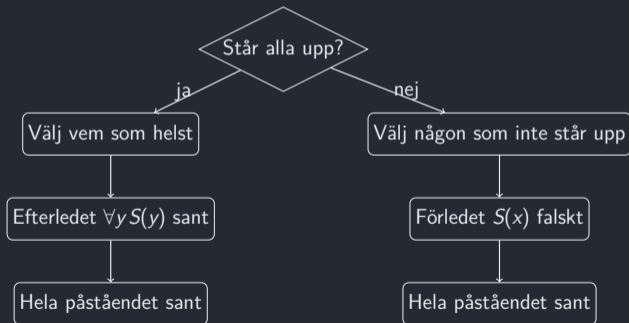
Obs: Ej kausalitet eller relevans

“Om ... så ...” har ej med orsak eller relevans att göra i logik.

» Någon är sådan att om hen står upp så står alla upp.

Det finns person x sådan att (om x står upp så står alla upp).
 $\exists x (S(x) \rightarrow \forall y S(y))$

$$\exists x (S(x) \rightarrow \forall y S(y))$$

» Logisk sanning

- * Någon är sådan att om hen står upp så står alla upp.

Definition

En *logisk sanning* är ett påstående som är sant i alla tolkningar, dvs enbart på grund av sin logiska form.

- * Någon är sådan att om hen dricker kaffe så dricker alla kaffe.
- * Det finns en lampa i huset sådan att om den är tänd så är alla lampor tända.
- * Det finns en bok i biblioteket sådan att om den är utlånad så är alla böcker utlånade.

Om jag står upp så sitter jag inte ner.

- * Om jag *dricker kaffe* så sitter jag inte ner.
- * Om jag står upp så *pratar* jag inte.

» Är det (logiskt) sant att $1 + 1 = 2$?

- * Beror på hur vi tolkar symbolerna “1”, “+” och “2”.
- * Sant i *standardtolkningen*.
- * Om + istället tolkas som multiplikation: falskt.
- * Det är alltså inte logiskt sant!

Vi måste anta vissa grundläggande egenskaper hos symbolerna: *axiom*.

» Axiom och bevis

Axiom

$$x + 0 = x$$

$$x + \text{succ}(y) = \text{succ}(x + y)$$

$$1 = \text{succ}(0)$$

$$2 = \text{succ}(1)$$

* $1+1=2$ är sant givet att axiomen är sanna.

Bevis av $1 + 1 = 2$

$$\begin{aligned} 1 + 1 &= \text{succ}(0) + \text{succ}(0) \\ &= \text{succ}(\text{succ}(0) + 0) \\ &= \text{succ}(\text{succ}(0)) \\ &= 2 \end{aligned}$$

Påståendet är sant *givet axiomen*. Det är en *logisk konsekvens* av axiomen.

» Logisk konsekvens

Definition

Ett påstående är en *logisk konsekvens* av givna premisser om det är sant i alla tolkningar där premisserna är sanna.

$$x + 0 = x, x + S(y) = S(x + y), 1 = S(0), 2 = S(1) \quad \vDash \quad 1 + 1 = 2$$

* Logisk konsekvens är bevarande av sanning.

» Sanning och paradoxer

Lögnarparadoxen

“Den här satsen är falsk.”

- * Om den är sann, så är den falsk.
- * Om den är falsk, så är den sann.

» Om den här satsen är sann ska du studera logik.

- * A: "Om den här satsen är sann ska du studera logik."
- * B: "Du ska studera logik."
- * A: "Om A är sann, så B"
- * A kan inte vara falsk, eftersom då är A sann. Motsägelse!
- * Alltså är A sann och därmed är B sann.

Slutsats

Du ska studera logik!

TACK!

